

ÉDOUARD LOUIS

ÇEVİRİ: AYBERK ERKAY

BİR KADININ
KAVGALARI VE
DÖNÜŞÜMLERİ

ROMAN

♥ can
çağdaş

ÉDOUARD LOUIS
BİR KADININ KAVGALARI
VE DÖNÜŞÜMLERİ

Can ağdaş

Bir Kadının Kavgaları ve Dönüşümleri, Édouard Louis

Fransızca aslından çeviren: Ayberk Erkay

Combats et métamorphoses d'une femme

İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: Éditions du Seuil, 2021

© 2021, Édouard Louis

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 5000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Düzelti: Melis Oflas

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Aylin Güler / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Cevizlik Mah. Hüsreviye Sk. Erşen İş Hanı No:15 Kat:3-38

Bakırköy-İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-6319-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ÉDOUARD LOUIS
BİR KADININ KAVGALARI
VE DÖNÜŞÜMLERİ

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Ayberk Erkey

♥can

Édouard Louis'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Babamı Kim Öldürdü, 2020

Eddy'nin Sonu, 2021

Şiddetin Tarihi, 2023

ÉDOUARD LOUIS, 1992'de, Fransa'nın kuzeyindeki Amiens şehrinde, işçi sınıfına mensup bir ailede doğdu. Ailesinde üniversiteye giden ilk kişi olarak École Normale Supérieure'e girdi. Daha sonra siyasal bilimler üzerine yüksek lisans yaptı. 2013'te doğum adı olan Eddy Bellegueule'ü Édouard Louis olarak değiştirdi. 2014'te büyük yankı uyandıran otobiyografik romanı *Eddy'nin Sonu*'nu ve 2016'da *Şiddetin Tarihi*'ni, 2018'de ise *Babamı Kim Öldürdü*'yü yazdı. Homofobiyi, ırkçılığı, egemenlerin zorbalığını, işçi sınıfını ve sosyal eşitsizliği odağına alan kitapları yirmiden fazla dile çevrildi. Günümüzün en etkili genç yazarlarından biri olarak gösteriliyor.

AYBERK ERKAY, Fransız edebiyatı, çağdaş felsefe ve tiyatro kuramaları eğitimi aldıktan sonra akademik ve sanatsal çalışmalarını bu alanlarda sürdürdü. Farklı Batı dillerinden çok sayıda edebî eseri dilimize kazandırdı. Çevirdiği çok sayıda düzyazı ve poetik metin farklı yayınevleri tarafından yayımlandı, oyun çevirilerinden birçoğu sahneye taşındı. Flaubert, Stendhal, Rimbaud, Mallarmé, Apollinaire, Valéry, T.S. Eliot, Aragon, Artaud, Vian, Camus, Céline, Genet, Perec, Koltès gibi Batı edebiyatının farklı türlerinde öncülük etmiş isimlerden yaptığı çevirilerin yanı sıra kıyıda kalmış metinler üzerine yaptığı araştırmalar, yazınsal çalışmalar ve hazırladığı koleksiyonlarla alana katkıda bulundu.

I

Her şey bir fotoğrafla başladı. Bu resmin ne var olduğundan haberim vardı ne de bende olduğundan – kim vermişti bana ve ne zaman?

Fotoğrafı kendisi çekmiş, yirmili yaşlarında. Kendi yüzünü çekmek için herhalde makineyi ters tutmuş. Cep telefonuyla henüz tanışmadığımız, kendi fotoğrafını çekmenin sıradan bir şey olmadığı zamanlar.

Fotoğrafta başını hafifçe yana yatırmış, dudaklarında belli belirsiz bir tebessüm, saçlarını düzgünce tarayıp alınına yapıştırmış, her tel olması gereken yerde ve yeşil gözleri bu sarı saçların arasında kalmış.

Cilveli bir hali var.

İzah edecek sözcükleri bulmakta zorlanıyorum ama verdiği poz, bakışları, saçlarının duruşu, bu fotoğraftaki her şey özgürlüğü, önünde uzanan ihtimallerin sonsuzluğunu ve belki de, aynı zamanda, mutluluğu çağırıyor.

Ben doğmadan önce özgür –ve mutlu– olduğunu unutmuş muydum?

Birlikte yaşarken, onca yıl boyunca, şimdi hatırlamasam da onun da bir zamanlar düşler kuran bir genç olduğunu düşünmüştüm mutlaka fakat bu fotoğrafı bulduğumda bunu uzun zamandır düşünmediğimin farkına

vardım, bu benim için çoktandır sorgulamadığım, genel geçer bir bilgiye dönüşmüştü. Bütün çocukluğum, bedeniyle temas halinde geçirdiğim bu on beş yıl boyunca ona dair bildiğim hiçbir şey ya da neredeyse hiçbir şey bana bunu hatırlatamıyordu.

Bu fotoğrafa bakarken dili yitirdiğimi hissettim. Onu bütünüyle özgür, tüm bedeniyle geleceğe doğru yol alırken görmek, aklıma babamla paylaştığı yılları, maruz kaldığı aşağılamaları, yoksulluğu, yirmi beşle kırk beş yaşları arasında, başka kadınlar hayatı, özgürlüğü, yolculuğu, kendini tanımayı tecrübe ederken, eril şiddet ve sefalet tarafından yaşamından koparılmış, neredeyse yok edilmiş yirmi yılı getirdi.

Bu fotoğrafı görmek bu yok edilmiş yirmi yılın doğal bir şey olmadığını, ondan bağımsız dış güçlerin –toplum, erillik, babam– eylemlerinin bir neticesi olduğunu hatırlamamı sağladı, demek ki her şey *başka türlü olabilirdi*.

Mutluluğu görmek beni mutluluğun yıkımına yol açan adaletsizliği de görmeye mecbur bıraktı.

Bu fotoğrafa bakarken ağladım çünkü istemeden de olsa, belki de aksine, onunla birlikte ve bazen ona rağmen, bu yıkımın aktörlerinden biri olmuştum.

Kardeşimle kavga ettiğim gün – yaz mevsimiydi. Bütün günü kasabadaki belediye binasının basamaklarında geçirmiş akşama doğru eve dönmüştüm. Senin yanında erkek kardeşimle kavga etmeye başladık. Havada uçuşan hakaretlerin, çığlıkların arasında, kardeşim bana, canımı en çok acıtacağını bildiği sözcüklerin üzerine basa basa, Kasabada herkes dalga geçiyor seninle. İbne diyorlar arkandan, dedi.

Beni asıl yaralayan söylediği Şey ya da bunun doğru olduğunu bilmem değil, bunu senin yanında söylenmiŐ olmasıydı.

Doğruca odama girdim, dolabımın üzerinde duran içi renkli kumlarla dolu ŐiŐeyi aldım, kardeŐimin yanına döndüm ve ŐiŐeyi onun gözünün önünde yere fırlatıp kırdım. Bu ŐiŐeyi okulda kendisi yapmıŐtı. ğretmeni tüm sınıftan kum tanelerini farklı renkte boyalara batırıp sonra da kola ŐiŐelerini bu kum taneleriyle doldurmalarını istemiŐti. Ortaya rengrenk ŐiŐeler çıkacaktı böylece. Öğretmen kardeŐime ŐiŐeyi kimin için yapmak istediğini sormuŐ, kardeşim de benim için yapmak istediğini söylenmiŐti, yani benim için o kadar uđraŐmıŐ, benim için o kadar emek vermiŐ, bütün bir gününü benim için, o Őeyi yapmak için harcamıŐtı.

ŐiŐeyi ayaklarının dibinde kırınca önce tiz bir çığlık attı, sonra da yüzünü kanepenin sırtına gömüp ağlamaya başladı. Yanıma yaklaŐtın, suratıma bir tokat attın ve benim kadar kötü kalpli bir ocuk görmediğini söyledin. Yaptığımdan yapar yapmaz piŐman olmuŐ ama kendimi tutamamıŐtım işte. KardeŐimin bana, benim yaŐamıma, benim acılarıma ait bir Őeyi sana göstermesine kızmıŐtım.

Kim olduğumu bilmeni istemiyordum.

Hayatımın ilk yıllarını beni tanıyacağın korkusuyla geçirdim. Ortaokuldaki veli toplantılarından haberin olmasın diye kırk takla atıyordum. Sınıftaki iyi öğrencilerin tam aksine. ağrı kğitlerini saklıyordum, yakıyordum. Kasabanın gösteri salonunda düzenlenen, Őarkıların söylenildiği, skelerin, dansların sahnelendiği yıl sonu etkinliklerine tüm sınıf ailecek katılıyordu. ağırabildiği herkesi çağıran çocukların aksine ben günler öncesinden

işe koyuluyor, senin orada olmamanı sağlayacak bir sistem inşa ediyordum. Danslarla şarkıları beğenmeyeceğini söylüyordum, uydurduğum teknik aksaklıklardan şikâyet ediyordum, yanlış tarihler veriyordum. Sana yalan söylüyordum. Hani meşhur bir sahne vardır, çocuk bütün bir sene annesiyle babasının izleyeceğini düşünerek bir gösteriye hazırlanmıştır, gösteri günü sahnede heyecanla onların yolunu gözler, kapıdan girip onu hayranlıkla izleyecekleri ânı bekler. İşte ben televizyondaki filmlerde, dizilerde sürekli tekrarlanan bu sahnede kendimi hiç bulmadığımın sonradan farkına vardım. Ne onları beklemiş ne de gelmedikleri için hayal kırıklığına uğramıştım. Sanki tüm çocukluğum, aslında, *tersten* yaşanmıştı.

Okuldaki çocuklar *ibne* olarak görülen biriyle arkadaş olmak istemiyordu çünkü bu kimsenin hoş karşılayacağı bir şey değildi ve ben bunu bilmeni istemiyordum. Yine aynı okulda, iki çocuğun, haftada birkaç defa beni tokatlayıp suratıma tükürmek, olduğum şeyden dolayı beni cezalandırmak için kütüphane koridorunda beklediğini bilmeni de istemiyordum, Top diyorlar lan senin için, doğru mu?

Daha dokuz ya da on yaşında hüznün ve umutsuzluğun tadına aşına olduğumu, içimdeki bu duygular yüzünden erkenden yaşlandığımı, her sabah kafamda sorularla uyandığımı bilmeni istemiyordum: Neden olduğum kişiydim? Neden kız gibi davranıyordum, neden başkalarına anormal olduğumu düşündürten –ve onları haklı çıkartan– bu tavırlarla doğmuştum? Neden doğduğumdan beri babam ve erkek kardeşlerimin aksine kızları değil de oğlanları arzuluyordum? Neden başka biri değildim? Bundan yıllar sonra, bir tartışma sırasında, sana çocukluğumdan nefret ettiğimi söylediğimde bana

deliymişim gibi baktın ve dedin ki: Eh ama yüzün hep gülüyordu!

O günkü tepkinden nasıl şikâyetçi olabilirdim ki, zira zaferimin işaretiydi bu söylediğin, demek ki bütün bu zaman boyunca seni hayatımdan habersiz bırakmayı ve senin –öyle ya– annem olmanı engellemeyi başarmıştım.

Bu hikâyenin ilk sayfalarının başlığı şu olabilirdi: Bir oğlun oğul olmama mücadelesi.

Tatile çıkmak istediği yıl – mutfağa girip kararını verdiğini söyledi. Gidiyorduk. Çocukluğunda, ciddi seyreden astımının tedavisi için doktorlar tarafından Massif Central bölgesine gönderildiği zamanları, dağda geçirdiği günleri hiç unutamamıştı. Babamın yanında televizyon izliyordum ve annem dedi ki: Dağa tatile gidiyoruz. Babam güldü. İzlediği programdan gözünü ayırmadan, Ne zirvalıyor yine bu, dedi.

Önceki gün bir sosyal yardım memuruyla görüşmüştü. Memur ona devletin, tatile gidecek parası olmayan aileler için, bizim gibi aileler için bazı programları olduğundan söz etmişti ve o da hemen ümide kapılmıştı.

Tarlalara komşu, metal fabrikasının az uzağında, sosyal yardım ofislerinin bulunduğu küçük binaya gidip gelmeye başladı. Eve kolunun altında balya balya kâğıtlar, kimlik belgeleri, daha yeni makineden çıkmış sıcak sıcak fotokopiler ve o güne kadar ne bedeninde ne yüzünde gördüğüm bir enerjiyle döner oldu.

Katlı belgeleri masaya koyup babama göstermek için teker teker açıyor ama babam gözlerini televizyondan katiyen ayırmıyordu. İlgisini çekmediğini söylüyordu, o da orada kıpırdamadan öylece duruyordu. Bir süre sonra bana dönüyordu ama neden bilmiyorum, ben de dinlemiyordum onu, belki de farkında olmadan babamı

taklit ediyordum, belki de girişimlerini açıklaması canımı sıkıyordu.

Babam onunla dalga geçmeyi sürdürdüyse de o vazgeçmedi. Günde birkaç defa kasanın yanında duran fotokopi makinesini kullanmak için kasabadaki bakkala gidiyordu.

Önceki sene günün birinde babamın toplayıp bir yere kaldırdığı resmî belgeleri istiyordu ondan ama babam onları nereye koyduğunu hatırlamadığını söylüyordu. Yüzünde belli belirsiz zalim bir tebessümle yapıyordu bunu.

O da beklemeye başlıyordu. Çekmeceleri karıştırmak için kafeye gitmesini bekliyordu. Çekmeceleri açmakla yetinmiyor, komple mobilyadan çıkarıp yere koyuyordu her birini. Yere oturuyor, çekmecelerin içindeki kâğıt yığınlarını dışarı çıkarıyor, telefon ediyor, mesaj bırakıyor, açan olmayınca tekrar arıyor, sokakları arşınıyor, sürekli belge doldurup duruyordu ve günün birinde, nihayet olduğunu söyledi kazanmıştı, söylediği cümle televizyonun sesini bastırdı: Gelecek yaz tatile gidiyoruz. Gülümsüyordu. (*Yüzün birden o kadar aydınlandı ki.*) Babam bizimle gelmeyeceğini, rahatını bozmaya niyeti olmadığını söyledi ama ne söylese boy ölçüşemeyeceği belliydi, şimdi dalga geçme sırası annemdeydi, kazandığı zafer ona bu imkânı sunuyordu. Dosyalarında onunla gideceğim küçük dağ kentinin ve otelin fotoğrafları vardı, gidişimizden önceki aylar boyunca o fotoğraflara baktı, her gün, her sabah, her akşam, gece yatmaya gitmeden önce, yüzlerce defa. Bize haberi verdiği, gidişimizin kesinleştiğini söylediği gün, babama duyurmadan, Sonunda mutlu olacağım, diye fısıldamıştı kulağıma.

Bana edebiyatın gerçeği izah etmeye çalışmaması, sadece onu resmetmesi gerektiği söylendi, ben de onun yaşamını izah etmek ve anlamak için yazıyorum.

Bana edebiyatın asla kendini tekrar etmemesi gerektiği söylendi ama ben hep aynı hikyeyi yazmak istiyorum, baştan bir daha, bir daha, bir daha yazmak istiyorum, onun gerçekliğine ait parçalar görünebilir olana kadar aynı hikyeye dönmek, *ardında gizlenenler sızma-ya başlayınca*ya kadar onu delmek istiyorum.

Bana edebiyatın duyguları vitrine çıkarmaması gerektiği söylendi, ben de bedenim ifade edemediği duygular fışkırsın diye yazıyorum.

Bana edebiyatın asla bir siyasi manifestoya benzemesi gerektiği söylendi, bense şimdiden cmlelerimin her birini bir bıçağın ucunu sivriltir gibi sivriltiyorum.

Çünkü artık biliyorum ki edebiyat adını verdikleri şeyi, onunki gibi yaşamlara ve bedenlere karşı inşa ettiler. Çünkü artık biliyorum ki ona dair ve onun yaşamına dair yazmak, edebiyata karşı yazmaktır.

Bu fotoğrafa bakarken dili yitirdiğimi hissettim. Onu bütünüyle özgür, tüm bedeniyle geleceğe doğru yol alırken görmek, aklıma babamla paylaştığı yılları, maruz kaldığı aşağılamaları, yoksulluğu, yirmi beşle kırk beş yaşları arasında, başka kadınlar hayatı, özgürlüğü, yolculuğu, kendini tanımayı tecrübe ederken, eril şiddet ve sefalet tarafından yaşamından koparılmış, neredeyse yok edilmiş yirmi yılı getirdi.

Bu fotoğrafı görmek bu yok edilmiş yirmi yılın doğal bir şey olmadığını, ondan bağımsız dış güçlerin –toplum, erillik, babam– eylemlerinin bir neticesi olduğunu hatırlamamı sağladı, demek ki her şey başka türlü olabilirdi.

Bir Kadının Kavgaları ve Dönüşümleri’nde annesini anlatıyor bu kez Édouard Louis. Kırk beş yaşına vardığında isyan bayrağını çeken, arzuladığı gibi yaşamayı seçerek yavaş yavaş özgürleşen, sonunda kendini keşfeden bir kadının hikâyesini kendi gözünden aktarıyor. Çocukken farklı bir anneye sahip olma arzusuyla bugün onu her şeye rağmen özgür ve mutlu bir kadın olarak görme deneyimi arasındaki anlatısında hayatlarımızı yöneten zalim sistemleri ve onlardan kaçış olasılığını da ele almaktan kaçınmıyor – yine çekincesizce, yine güçlü bir şekilde.

“Édouard Louis kendi kuşağının en önemli edebî seslerinden biri.”

The Guardian

#fransızedebiyatı #erilşiddet #tahakküm #toplum #kadın #özgürlük
#mücadele #mutluluk

